യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 155

അഗ്നിരുവാച .
ഇത്യാകർണ്യാഥ സ വ്യാധസ്തദാ തസ്മിന്വനാന്തരേ .
ആസീച്ചിത്രകൃതാകാര ഇവ വിസ്മയമന്ഥരഃ .. 1
ന വിശശ്രാമ ചേതോ∫സ്യ സ്വാഭ്യാസേന വിനാ പദേ .
ആസീദുദ്ഭ്രാന്ത ഇവ സ പ്രോഹ്യമാന ഇവാർണവേ .. 2
ആരൂഢ ഇവ വാ ചക്രേ ചക്രേണ തപസാ ഹൃതഃ .
നക്രേണേവ സമാക്രാന്തഃ പരാക്രമവിവർജിതഃ .. 3
കിമേ-തത്സ്യാ/ദുതാന്യ-ത്സ്യാ+ന്നിർവാണ-മിതി സംശയാത് .
നാധ്യഗച്ഛദസൗ ശാന്തിം മൂർഖോ യൗവന-വാനിവ .. 4
അവിദ്യാകൃതമേവേദം ദൃശ്യമിത്യേവ ചിന്തയൻ .
അവിദ്യാ ജഗദിത്യേഷാ നായാതി നിപുണം ഹൃദി .. 5
കിയദന്തമിദം ദൃശ്യം സ്യാത്പശ്യാമ്യേതദാദിതഃ .
ദൂരതോർധ്വപ്രമാണേന തപോലബ്ധശരീരകഃ .. 6
ഭാവാഭാവാത്മനോ നിത്യമസ്യാന്തേ സ്ഥീയതേ സുഖമ് .
തസ്മാദാകാശമപ്യസ്തി യത്ര നോ തത്ര യാമ്യഹമ് .. 7
ഇതി നിർണീയ ഹൃദയേ മൂർഖ ഏവ ബഭൂവ സഃ .
ഗതം താദൃശമപ്യുക്തം വിനാഭ്യാസേന ഭസ്മനി .. 8
തതസ്തതഃ പ്രഭൃത്യേവ തേനൈവ മുനിഭിഃ സഹ .
ലുബ്ധകത്വം പരിത്യജ്യ തപശ്ചരിതുമുദ്യതഃ .. 9
തസ്മിഞ്ജഗതി തൈർഭാവൈസ്തൈഃ സമം നിവസൻസദാ .
ബഹൂന്യബ്ദസഹസ്രാണി ചകാര സുമഹത്തപഃ .. 10
തപഃ കുർവൻകദാചിത്സ പുനഃ പപ്രച്ഛ തം മുനിമ് .
കദാ സ്യാദാത്മവിശ്രാന്തിർമമേത്യാഹ മുനിസ്തതഃ .. 11
മുനിരുവാച .
ജ്ഞാനം തദുപദിഷ്ടം തേ ജീർണദാർവല്പകാഗ്നിവത് .
സംസ്ഥിതം ഹൃദയേ കിംതു ദാഹ്യമാക്രമ്യ നോചിതമ് .. 12
നാഭ്യാസേന വിനാ ജ്ഞാനേ ശിവേ വിശ്രാന്തവാനസി .
അഭ്യാസേന തു കാലേന ഭൃശം വിശ്രാന്തിമേഷ്യസി .. 13
ഭവിഷ്യദിദമാത്മീയമഥാകർണയ നിർണയമ് .
മമ വർണയതഃ കർണഭൂഷണം ഭൂതലാദ്ഭുതമ് .. 14
സംസ്തുതാനവബുദ്ധാത്മാ ജ്ഞാനസാരതയാനയാ .
ദോലായമാനസംവിത്ത്വം ന മൂർഖോ ന ച പണ്ഡിതഃ .. 15
അവിദ്യാരൂപമാഭോഗി കിംപ്രമാണമിദം ജഗത് .
സ്യാദിത്യാത്മവികല്പേന തപസ്ത്വം കർതുമുദ്യതഃ .. 16
ഇത്ഥം തപസ്ത്വയാ ഘോരം കാര്യം യുഗശതം പൃഥു .
പരമേഷ്ഠീ തതസ്തുഷ്ടസ്ത്വാമുപൈഷ്യതി സാമരഃ .. 17

മാർഗയിഷ്യസി തസ്യ ത്വം വരദസ്യ വരം വര .
ഇദമുദ്ദാമദൗരാത്ത്മ്യാന്നിജം സംദേഹസംശയമ് .. 18
ദേവായം ദൃശ്യരൂപേഽസ്മിന്ദൃഷ്ടേഽവിദ്യാഭ്രമേ സതി .
ക്വചിദാദർശവന്നാസ്തി പ്രതിബിമ്ബമലോജ്ജ്ഥിതഃ .. 19
ചിദ്ദ്യോമദർപണസ്യാസ്യ പരമാണ്വാകൃതേരപി .
അന്തസ്ഥസ്യൈവ വാ യത്ര തത്രേദം പ്രതിബിമ്ബതി .. 20
തസ്മാത്കിയദനന്തം സ്യാദിദം ദൃശ്യമനർഥകൃത് .
തസ്യ പാരേ കിയദ്വാ സ്യാദാകാശം ദൃശ്യമേവ തത് .. 21
ഏവമർഥമഹം ജ്ഞാതുമിമം സംപ്രാർഥയേ വരമ് .
ശ്രൃണു ദേവേശ്വരാവിഘ്നം തഥൈവാശു പ്രയച്ഛ മേ .. 22
ഇയം സ്വച്ഛന്ദമൃത്യുർമേ നീരോഗാഽസ്തു തനുശ്ചിരമ് .
ഗാരുഡേന ച വേഗേന സംയുതാ വ്യോമഗാമിനീ .. 23
പ്രതിനാഡീകമേഷാ തു വൃദ്ധിം ഗച്ഛതു യോജനമ് .
ക്രമേണ ജഗതോ ബാഹ്യേ ഭവത്വാകാശരൂപിണീ .. 24
സാകാശ+സ്യാസ്യ ദൃശ്യസ്യ ലഭേയ പരമേശ്വര .
അന്തമിത്ഥമനന്തസ്യ പരമോഽസ്ത്വിതി മേ വരഃ .. 25
ഇതി സാധോ ത്വയാ പ്രോക്തേ ദേവദേവോ വരം പ്രഭുഃ .
ഏവമസ്തു തവേത്യുക്ത്വാ യാസ്യത്യന്തർധിമീശ്വരഃ .. 26
ഗതേ തസ്മിന്മഹാദേവേ ദേവൈഃ സഹ ദിവസ്പതൗ .
തപസാ തേ കൃശോ ദേഹശ്ചന്ദ്രകാന്തിർഭവിഷ്യതി .. 27
മാമാപൃച്ഛ്യന്നമസ്കൃത്യ തസ്മിന്നേവ ക്ഷണേ തതഃ .
പ്ലുതിമേഷ്യതി സ വ്യോമ്നി ചിത്തസ്ഥാർഥദിദൃക്ഷയാ .. 28
ദ്വിതീയ ഇവ ശീതാംശുർദ്വിതീയ ഇവ ഭാസ്കരഃ .
ദ്വിതീയ ഇവ വൗർവാഗ്നിശ്ചന്ദ്രാർകസ്പർധയോത്ഥിതഃ .. 29
തതോ ഗരുഡവേഗേന ദൃശ്യസ്യ നഭസസ്തഥാ .
അന്തം പ്രാപ്തും വഹന്വേഗാജ്ജഗതഃ സരിതാമിവ .. 30
ജഗതോന്തേ തതോഽജസ്രം തതോ വർധിഷ്യതേ വപുഃ .
കല്പാന്തമത്താർണവവന്നിഷ്പാരാമ്ബരപൂരണമ് .. 31
ദ്രക്ഷ്യസ്യഥ മഹാവ്യോന്നി വർധമാനോ ബൃഹദ്വപുഃ .
സർഗാ+ന്നിരർ/ഗലാധാര/നിരന്ത-ഗഗനക്രമാത് .. 32
പരമാർഥമഹാകാശശൂന്യതാവാതചക്രകാൻ .
സ്വഭാവദ്രവതോദ്ദേശാച്ചിദർണവതരങ്ഗകാൻ .. 33
സംവിദ്ധനേ യഥാ സ്വപ്നേ പുരാദ്യാ ഭാന്തി ഖാത്മകാഃ .
തഥാ തദാ തവൈഷ്യന്തി സർഗവർഗാ നിരർഗലാഃ .. 34
വിസ്ഫുരന്തി മഹാവ്യോമ്നി പർണൗഘാഃ ക്ഷുഭിതാനിലൈഃ .
തഥാ സർഗാനനന്താംസ്ത്വം ദ്രക്ഷ്യസ്യക്ഷീണനിശ്ചയഃ .. 35
സഭാസത്യേക്ഷണരുചാം യഥാ ജാലം സദപ്യസത് .
ജഗദാത്മ തഥാകാശസംവിദാം ഖേ സദപ്യസത് .. 36
സർവോർവീജനദൃഷ്ടാനാം ലഗ്നാനാമിന്ദുമണ്ഡലേ .
യാദൃഗ്ജാലം ജഗത്താദൃക്സ്ഥിതേഽനന്യത്വമാത്മനഃ .. 37

പുനഃ സർഗഃ പുനർവ്യോമ പുനഃ സർഗഃ പുനർനഭഃ .
ഇത്യേവം പശ്യതസ്ത്യേത്ര ദീർഘകാലഃ പ്രയാസ്യതി .. 38
അഥ ദീർഘേണ കാലേന പ്രസ്ഫുരൻസർഗപർണകേ .
ഉദ്വേഗമേഷ്യസി വ്യോമ്നി മഹാമഹിമനി സ്വയമ് .. 39
ഉദ്വേഗമേഷ്യസി തതസ്തപസോഽനുഭവത്ഫലമ് .
നിർദേക്ഷ്യസി തദാ ദേഹമനന്താമ്ബരപൂരകമ് .. 40
കിമിദം കുശരീരം മേ ഭാരഭൂതമിവ സ്ഥിതമ് .
മേർവാദിഭൂഭൃതാം ലക്ഷ/മപി യസ്മിംസ്തൃണായതേ .. 41
ദേഹോ മമാപ്രമാണോഽയം വ്യാപ്തം വ്യോമ മയാഖിലമ് .
പൂരയാമി ഖമദ്യാപി ഭാവി നൈവോപഗമ്യതേ .. 42
അവിദ്യാ ബത ഘോരേയമനന്താ ച പ്രമീയതേ .
മീയതേ ന ച കേനാപി ബ്രഹ്മജ്ഞാനം സമം വിനാ .. 43
തമിമം സം/ത്യജാമ്യേവ ദേഹമാവിവൃതാന്തരമ് .
നാനേന കിംചിദാപ്നോമി സാധുസച്ഛാസ്ത്രസംഗമമ് .. 44
അനന്താപാരപര്യന്തം നിരാലമ്ബാമ്ബരാസ്പദമ് .
കിം നാമേദം ശരീരം മേ സുദുഷ്പ്രാപാർഥസംഗമമ് .. 45
ഇതി സംചിന്ത്യ തം ദേഹം ധാരണാം പ്രാണരേചനീമ് .
കൃത്വാ ത്യക്ഷ്യസി സംഭുക്താത്ഫലാച്ഛുഷ്കം യഥാ ഖഗഃ .. 46
കൃത്വാ ദേഹപരിത്യാഗം ജീവഃ പ്രാണസമന്വിതഃ .
വ്യോമ്നി സ്ഥാസ്യതി തേ തസ്മിന്വാതാത്സൂക്ഷ്മോഽപി വാതവത് .
ഛിന്നപക്ഷോ മഹാമേരുരിവ ദേഹഃ പതിഷ്യതി .
തത്ര ഭൂലോകശൈലാദി സർവം ചൂർണീകരിഷ്യതി .. 48
ശുഷ്കാ ഭഗവതീ ദേഹം തത്തദാ ഭക്ഷയിഷ്യതി .
സമാതൃമണ്ഡലാ തേന നിർദോഷാ ഭൂർഭവിഷ്യതി .. 49
ഇത്യാത്മോ-ദന്തമഖിലം ശ്രുതവാനസി സുവ്രത .
തപസ്താലീവനേ കൃത്വാ യഥേച്ഛസി തഥാ കുരു .. 50
വ്യാധ ഉവാച .
അഹോ നു ഭഗവന്ദുഃഖം പരിഭോക്തവ്യമക്ഷയമ് .
മയാ വ്യർഥമനർഥായ യദർഥേന ദുരർഥിതമ് .. 51
വിദ്യതേ കിം വിഭോ കാചിദ്യുക്തിഃ സൈഷാ സ്ഥിതിർവര .
അന്യഥാ ഭവിതവ്യോഽർഥോ യദി നാസ്തി തദുച്യതാമ് .. 52
മുനിരുവാച .
അവശ്യംഭവിതവ്യോഽർഥോ ന കദാചന കേനചിത് .
വിധാതുമന്യഥാ ശക്യസ്തന്ന ക്ഷരതി യത്നതഃ .. 53
വാമാവാമശിരഃപാദവിപര്യയവിധൗ യഥാ .
പുംസോ ന വിദ്യതേ ശക്തിസ്തഥാ ഭാവ്യന്യഥാസ്ഥിതൗ .. 54
ജ്യോതിഃശാസ്ത്രാർഥവിജ്ഞാനൈരിഹ ഭാവ്യർഥവേദനമ് .
ഭവത്യന്യദപൂർവം തു ന കിംചന കദാചന .. 55

ജയന്തി കർമാണി ഹി വേദനാനി
യൈഃ പ്രാകൃതൈ-രദ്യ-തനാ-ന്യുപേത്യ .

ശരീര-ദാഹൈ-രപി നിർവികാര-
സംവി+ന്നയൈർ/ബ്രഹ്മ-തയൈവ സുപ്തമ് .. 56

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ഭാവി-സംപത്തി-വർണനം നാമ പഞ്ച-പഞ്ചാശ-ദധിക-ശതതമഃ സർഗഃ .. 155 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
5.1.2024